

branih učiteljev mariborski ravnatelj g. Janežič in pa učitelj Eder iz Tirolskega, kateri je bil v svojej domačej narodnej obleki ter je govoril jako živo in navdušeno prav iz globine srca vsem učiteljem. Pri odhodu ministra grofa Potockega zadonijo zopet gromoviti slava-klici. (Dal. prih.)

Gozdarska šola na Kranjskem.

Namen te šole, ktera se bode spomladi prihodnjega leta začela in v kateri se bode tudi 8 revnim učencem živež in stanovanje zastonj dalo (drugi pa se morajo sami na svoje stroške preživiti), je, mladenče v gozdarstvu podučiti tako, da so pripravni za samostojno gospodarstvo manjših, zlasti kmetijskih in občinskih gozdov, pa da bodo tudi sposobni gozdarski pomočniki (Forstgehilfe).

Praktična izurjenost v gozdarstvu je posebno cilj in konec tej šoli.

Nauki, ki se bojo učili v tej šoli in se pomnožujejo tudi z izhodi (ekskurzijami) v druge gozde, so:

1. Gozdarsko računstvo in praktična geometrija (forstliche Rechnungskunde u. angewandte Geometrie);
2. gozdarsko zemljo- in rastlinoznanstvo (forstliche Boden- und Pflanzenkunde);
3. lesoreja (Holzzucht);
4. raba gozda (Forstbenützung);
5. varstvo gozda z znanstvom gozdu škodljivih in gozdu koristnih žival (Forstschutz einschliesslich der Kenntniss der forstschädlichen und forstnützlichen Thiere);
6. gozdna in lovska policija (Forst- und Jagdpolizei);
7. vaja v spiskih (Übungen in schriftlichen Aufsätzen);
8. vaja v risanju — oboje gledé na gozdarstvo (Übungen im Zeichnen — beides mit Bezug auf das Forstwesen).

V obče se bodo učenci vsaki dan dve uri učili v šolski sobi, ostale ure so odločene praktičnim vajam in lastnemu učenju učencev.

Poseben hišni red odločuje vedenje učencev od zora do mraka, v delavnikih, nedeljah in praznikih skozi celo leto.

Kdor bo v to šolo, ki bo trajala dve leti, želel vzeti biti, mora najmanj 16 let star, zdrav in močan, pa lepe obnaše biti; skazati se mora dalje, da je vsaj ljudske šole z dobrim vspehom dovršil; predno pa se v gozdarsko šolo sprejme, ga vodja te šole še izprašuje, da se prepriča, ali ima mladenec znanstvo predpisane ljudske šole.

Gospodarske novice.

* Kako so letos po Nemškem hrošče (kebre) pokončavali. V okraji Erfurt so nabrali in plačali 188 ondašnjih vaganov, in tedaj pokončali okoli 60 milijonov kebrov; v Mühlhausen-u so jih nabrali 408 centov in tedaj jih pokončali blizo 17 milijonov; v pruski provinciji Saksonija so na 100 nabirališčih jih nabrali 7835 centov, tedaj pokončali okoli 415 milijonov in 261.000 kebrov. Škoda, ktero so s tem odvrnili polji in gozdom, lahko se šteje na milijone. Koliko podzemeljskih črvov bi bili zaplodili ti keabri, ako bi jih ne bili pokončali.

Dobro je, da si to zapomnimo, kadar pride tudi pri nas čas za to delo. Če vidimo, kako drugod in to pametni ljudje zatirujejo ta požrešni mrčes, saj ne bomo rekli, da je neumno ukvarjati se z keberskim lovom.

* Jabelko in to prav lepo jabelko je rastlo na trti letos na vrtu kapitana Davida Moor-a v Beksington-u v Virginiji; na eni strani jabelka se je videl grozdni cvet. Misli se, da ta prečudna prikazen se je naredila tako, da po naključbi je jabelčin cvet padel v grozdni cvet in ž njim skupaj potem raste.

* Namesti vinskih sodcev so vinske kapnice naredili letos na Ogerskem, kjer jim je sodcev zmanjkalo, in to iz betona (cementa). Tako pišejo „Frauend. Bl.“, ki pravijo, da je gosp. Gvidon Ponkrac v vasi Mikulic blizo Zagreba narediti dal take kapnice; naredil mu jih je zidarski mojster Klein. Radi bi izvedeli: ali je res?

Gozdarska novica.

* Ogersko ministerstvo bode prepovedalo, da se na vrhi hribov ne sme les sekati. Ta prav pametna prepoved se opira na to, da gozdi (hosta) na vrhi hribov so za celo deželo zelo važni; hosta vleče oblake na-se in naredi, da gré dež; hosta odvrta vetrove ali saj stori, da niso prehudi; hosta brani, da se zemlja s hribov ne splavi; hosta pomaga, da se sneg le počasi taja in tako odvrnejo povodnji. Na kratko rečeno: gozdi na visocih hribih so veliki dobrotniki celi deželi.

Iz deželnege zboru kranjskega.

Dr. Tomanov nasvet

zastran izpeljave železnice od Ljubljane po Dolenskem do Karlovca ali do kakega družega kraja v dotiko z hrvaškimi, ogerskimi in dalmatinskimi železnicami.

Važnost železnih cest je že tako spoznana na svetu, da mislim, da ni nobenega pametnega in previdnega človeka, ki bi se zoperstavljal zoper železnice; kajti kdor se zoperstavlja železnicam, ta se bojuje s časom, in čas ga bode zalil v svoje mogočne valove.

Železnicam se le tak človek upira, kateri sam za sebe na svojem zaslužku škodo trpi, in včasih zna škodo trpeti; ali tako sebični in mali vzroki ne veljajo in dobro izpeljana cesta splošno le koristi.

Važnost železne ceste čez dolensko stran je dobro spoznana v naši deželi; govoril sem o tem že 1866. l., ko je govorica bila zastran železnice čez Gorensko. Poznala je važnost in potrebe te železnice že tudi kupčijska zbornica, kjer se je to že poprej govorilo in posebne zasluge si je v tem pridobil umrli Jožef Pleiweis.

Koj, ko se je up pokazal, da bo naša gorenška železnica v državnem zboru dovoljena, sem se oziral na dolensko železnico in podal sem v imenu obstoječega odbora za železnice kranjske prošnjo naši in ogerski vladi, da bi nam one dali predpravico, da smemo trasirati železnico od Ljubljane do Karlovca ali do kakega družega kraja, kjer pride v dotiko s hrvaškimi, slavonskimi in dalmatinskimi železnicami.

Od obeh strani je tudi privoljenje prišlo, od naše c. kr. vlade že poprej, od ogerske vlade pa pred 8 dnevi, da imamo pravico to trasiranje do Karlovca izpeljati.

V mojih rokah se znajde že tudi po učeni roki narejen glavni operat in do 1. januarja 1869. leta bode cel operat — tudi detailni — dokončan in popolnoma dodelan tako, da se na to zamore dalje delati, da se zamore vlada prositi, da pri državnem zboru priporoča ustanovo te železne ceste od Ljubljane do Karlovca, ter da priporoča, da tudi država s svojimi pripomočki priskoči.

Morebiti bi vsega tega ne bilo mogoče do zdaj,

ako bi se ne bil najdel hvalevredni mož, ki je brez dobička, brez vse zaveze naše z veseljem meni v svojem zaupanju toliko denarja položil, da je mogoče trasiranje izpeljati in tako ni treba skrbeti za denarje drugod, kar bi prav veliko in težko bilo, ker bode treba skor do 20.000 gold. za trasiranje vse.

Važnost dolenske železne ceste je očitna, ona ima veliko sveta rodovitnega, deloma še tudi neobdelanega. Tam je veliko borštov, ali tako ločena od clega sveta, kakor so do zdaj, ne morejo borštni pridelki se drago prodajati, kdor pozná kulturo po Dolenskem, mora razvideti, da dolenska stran ima prav veliko moči v sebi in ta železnica je jako potrebna za zapuščeno dolensko stran, kakor gorenska. Koliko blagá leži v borštih, koliko v vinogradih in koliko je tudi družih sredstev za fabrike, za tvornice! V Kočevji in Črnomlju obilo premoga leži, in na več krajih še dosti železne rude. Železnica bode pot odprla in industrijo jako povzdignila, brez nje pa bode dolenska stran še bolj padla v siromaštvo. Železna cesta je za Dolensko tako neobhodno potrebna, da morebiti za Gorensko ni bila bolj potrebna, ker ne leži tako daleč preč od glavne ceste, kakor pa veči del dolenskih krajev.

Ta železnica pa ni samo za dolensko stran, temveč tudi za Gorensko in sploh za nas, ki smo Kranjci, jako važna. Ta-le železnica, ki ima peljati po Dolenskem, pride v Karlovcu v dotiko z zdanjo hrvaško železnico, z drugo, ki se namerava iz Siska v Karlovec, ktera pride potem v Reko in s to se ima zvezati železnica dalmatinska, ktero država na stroške državne trasira, kajti potrebna je sploh, in posebno iz strateških obzirov. Kam pa še peljá železnica od Karlovca naprej? Če se bode to spolnilo v prihodnjem času, peljá cesta naprej čez Novi v Sarajevo, in je najbliža pot v Turčijo, Grecijo do Salonika, ki leži nasproti Aleksandrije. Ta cesta je najkrajša, ki veže Aleksandrijo najbliže, bliže kot čez Carigrad, z Londonom in Parizom, in kadar bode enkrat Suez-Kanal predrt, bode konečno vendar Aleksandrija glavno kupčijsko mesto, kakor je že enkrat bilo. Tako se zná zgoditi, kar v duhu vidim, da bode enkrat dolenska železnica zveza vseh evropskih železnic od juga proti severu.

Toliko za danes. Statističnih dat danes ne bodem razkladal; imam jih nekoliko v rokah, morebiti jih k poročilu pridenem. Ali iz tega je vendar važnost dolenske železnice jasna in nadjam se, da deželni zbor ne bode drugače mislil, da bode potrdil moj predlog, ki je bil podpisan od vseh poslancev deželnega zbora. Čas nam odhaja in zato le stavim prošnjo, da se moj predlog oddá gospodarskemu odboru, da ga on pretrese in po tem o njem v kratkem poroča deželnemu zboru in da naj poroča, kaj ima deželni zbor storiti, da kolikor mogoče podpira to važno napravo železnice po Dolenskem. (Živahna občna pohvala.)

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XII. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 15. oktobra.

Tajnikovo sporočilo se je glasilo tako-le:

„O 4. občnem zboru bila je glavni knjigi zadnja številka	1493
a danes jej je	1512
prirastlo je Matici toraj	19 novih udov, med kterimi sta dva ustanovnika.

Ker ima po novih pravilih (2. §.) le odbor pravico, sprejemati ude, zato naj sl. odbor danes izreče, kako

se je odslé ravnati pri sprejemanju novih udov. (Odbor sklene: da se v denarni zapisnik zapiše vsak ud, ki se oglasi, v druge knjige pa še le potem, ko ga odbor sprejme med Maticarje.)

Vsem dosedanjim in tudi tistim novim udom, ki so donesek plačala za 1868. leta, poslale so se knjige, letos izdane. Naj slavni odbor (po 2. §.) odobri to ravnanje ter izreče, da se sme tako ravnati, dokler bode še kaj koledarjev. (Odbor pritrdi.)

Osem odbornikov je ustmeno privolilo, da g. blagajnik 50 gold. priplača sl. čitalnici za stroške, ktere bo imela z veliko besedo o občnem maticinem zboru. Naj slavni odbor danes pritrdi temu izdatku. (Odbor potrdi ta izdatek.)

Naj slavni odbor določi, kdo bode s predsednikom vred podpisaval vsa društvena pisma in oznanila? (§. 14. Mat. pr.). (Odbor prepusti predsedniku, da si izbere tega odbornika.)

Maticina pravila, odobrena pri IV. občnem zboru, so se po postavi od 15. novembra 1867. leta c. k. deželnemu poglavarstvu predložila 22. avgusta t. l. s prošnjo, da nam precej potrdi to naznanilo. Slavno deželno poglavarstvo do 13. septembra ni izdalo prepovedi, toraj bi bila Matica na podlagi novih pravil smela začeti svoje delovanje. Da pa Matica ima izpričo, da obstoji in da ima pravni obstanek za javno in državljansko občenje, vložili smo včeraj prošnjo za to izpričo. — A glej, prav včeraj nam je po magistratu došel odpis od 17. septembra t. l., št. 5877, v kterem c. k. državna vlada naznanja, da Matici ne brani ravnati se po novih pravilih.

Pri tej priliki nasvetujem: a) Naj slavni odbor izvoli odsek, da osnuje opravljeni red na podlagi novih pravil; b) naj se novih pravil napravi 500 iztisov za družbenike, ki poslé pristopijo k Matici, kajti sedanji udje jih najdejo v sporočilu, tiskanem v letošnjem koledarji str. 41.—43. (Odbor naroči odseku za izdavanje knjig, da sestavi opravljeni red, in odobri drugi predlog.)

S pripravami za „naučni slovník“, ki ga Matica izdá po sklepu IV. občnega zbora, se odsek za izdavanje knjig še ni utegnul pečati.

Vsi odborniki, izvoljeni v IV. občnem zboru, so sprejeli izvolitev.

Došlo nam je pismo, s kterim ilirska Matica naši Matici daruje St. Vrazovo literarno zapuščino. Izročilo se je to pismo odseku za nabiranje narodnega blagá, kteri bode pozneje sporočal o njem.

Kot poročevalec odseka za izdavanje knjig poročam naslednje:

a) Gosp. Cigale je poslovenil imenstvo avstrijske carevine in ga po dogovoru poslal naravnost bibliogr. ustavu v Hildburghausen. Ta ustav nam je pa Cigaletov izdelek poslal z listom od 16. sept. 1868. l., v kterem piše, da po tem načinu ne more izvršiti slovenskega atlanta, ker je poslovenjenih 1353 imen, kterih ni moč vrezati poleg nemških tako, da bi se dala brati na zemljevidu.

Odsek za izdavanje knjig je pogledal v list od 12. marca 1868. leta, v kterem Hildburghausenski ustav daje Matici nasvèt, kako naj na svetlo dá slovenski atlant, in je našel, da je ustav takrat pisal tako, kakor je poročal tajnik, namreč da se namesto nemških imen tiskajo slovenska.

Odsek za izdavanje knjig je sklenil, da se imenovanemu ustavu razkaže razlika nasveta od 12. marca in lista od 16. septembra t. l.; potem pa, če ustav ne ostane pri prvem nasvetu, da nastopi drugo pot, morda to, da se v dogovor spusti ali z bakrorezcem Videkijem na Dunaji, ki se je bil Matici ponudil za to delo še le